

Каліграфічні хвилинки

До уроків української мови

5 клас

Спеціальна школа

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!

Виконуючи завдання в цьому зошиті, ти навчатимешся каліграфії. Слово «каліграфія» перекладається з грецької мови як «красиве письмо», або «краснопис». Каліграфією називають уміння писати чітким, рівним, красивим почерком. Але навчитися писати красиво не легко! Тому тобі на допомогу поспішають Чарівна Ручка і невтомна Бджілка Жужу. Вони приготували для тебе різноманітні цікаві завдання.

Привіт, я Чарівна Ручка, зберігаю безліч таємниць каліграфії і з радістю поділюся ними з тобою. Якщо працюватимеш разом зі мною, зможеш сказати: «Я ПИШУ КРАСИВО!»

Жу-жу-жу! Жу-жу-жу!
З дітлахами я дружу,
Тож красу творити
Вам допоможу!

Разом з нами ти відкриєш таємниці каліграфії, подолаєш усі перешкоди і творитимеш красу, тому що

*Красиво писати –
себе поважати!*

Чотири таємниці красивого почерку

Той, хто має красивий, чіткий, розбірливий почерк, знає чотири маленькі таємниці.

Таємниця перша. Початок і напрямок

Для того щоб написати літеру правильно та красиво, потрібно знати **початок** і **напрямок** написання кожного елемента літери.

Таємниця друга. Три О

Літери в словах треба писати з **однаковим** нахилом, на **однаковій** відстані одна від одної та **однакової** висоти і ширини.

Таємниця третя.

Верхнє, нижнє, середнє

Щоб каліграфічно писати, слід правильно з'єднувати букви. Для цього потрібно пригадати, звідки починається написання наступної літери. Якщо літеру слід писати згори, виконуємо **верхнє** з'єднання, якщо знизу — **нижнє**, якщо з середини — **середнє**.

Таємниця четверта. О чи Й

Для каліграфічного письма потрібно робити такий проміжок на рядку, щоб між словами помістилася мала літера **о** чи **й**. Тоді написання буде рівномірним.

Пропонуємо тобі вирушити в незвичайні каліграфічні мандри та екскурсії.

Алфавіт, абетка, азбука

Алфавіт — це букви, записані в певній послідовності, про яку домовилися люди.

Це теж абетки. Вони стануть нам в пригоді під час подорожі.

А

Й

П

С

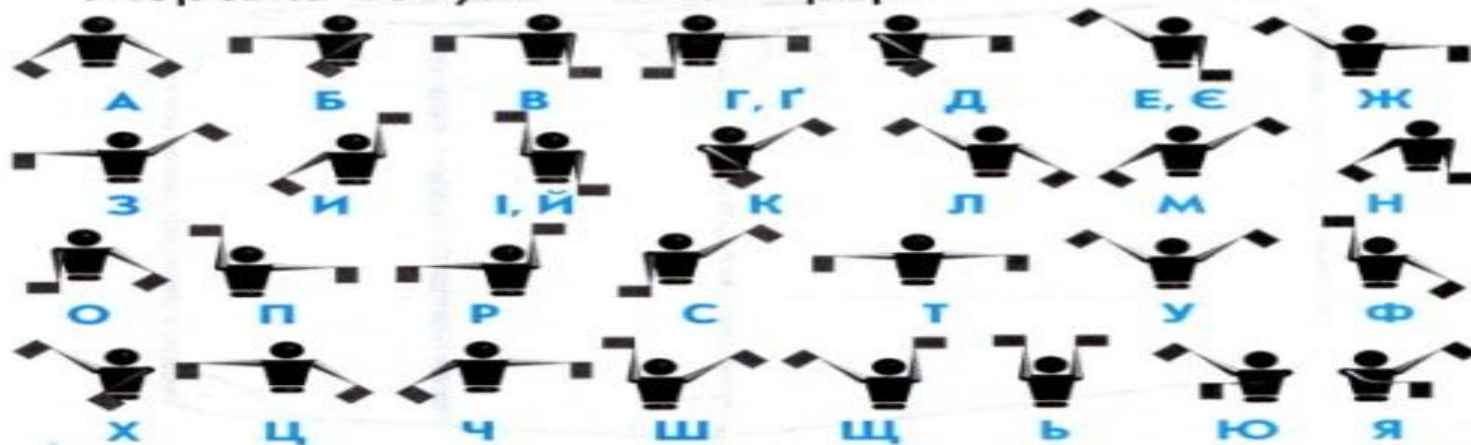

Ь

М

Н

Морська азбука — семафор.

Мандрівка з буквою В

В | в | В | в
 Во Ве Вр Ва
 ву ву ву во

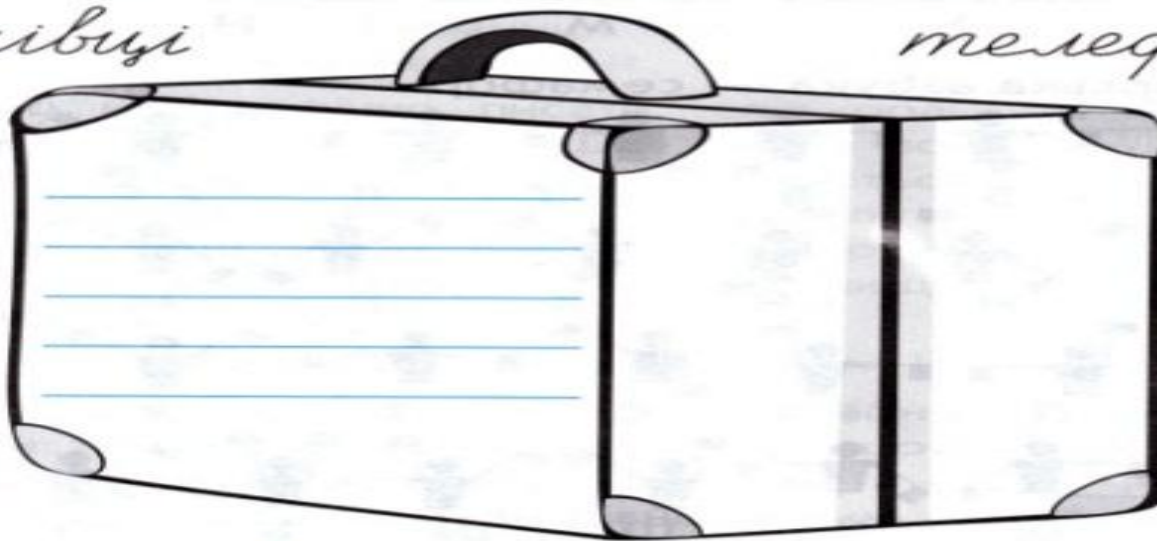
ав

ев

- Склади валізу. Запиши тільки ті слова, у яких є буква В.

кросівки светр ковдра
 книга в'єтнамки
 олівці телефон

- Прочитай. Спиши перше речення.

Вранці Василько вирушив на велосипеді до вокзалу з валізою. Валіза досить велика та важка.

Що ти помітив? Усі слова в цьому реченні (окрім прийменників та сполучників) починаються з букви «В». Такий прийом складання тексту називають **алітерацією**. Спробуй самостійно скласти речення, використовуючи цей прийом. Речення запиши.

- Відремонтуй речення. Доповни слова складами.

_____ рблюд _____ дразу _____ пив _____ сім _____ дер
_____ ди.

ve vi vo vu Ve

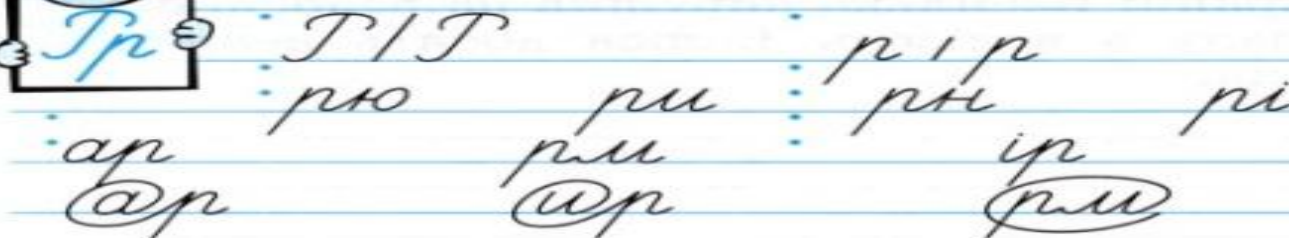

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

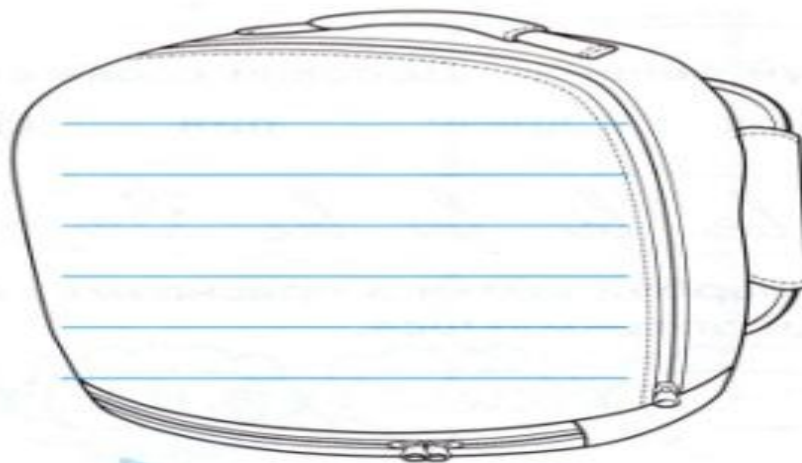

Мандрівка з буквою Р

- Запиши слово — відповідь на запитання.
Рома і Рая — туристи. Вони збираються в похід. Що їм знадобиться — ранець чи рюкзак?
- Допоможи Ромі скласти рюкзак. Запам'ятай! Хлопець має взяти речі, у назві яких є буква «Р». Впиши ці слова в рюкзак.

посуд
консерви
сірники
фляга
термос
рушники

мило
компас
окуляри
фотоапарат
ніж
радіо

- Прочитай і запиши слова.

- антена _____
- компас _____
- маяк _____
- станція _____
- шифр _____

- Прочитай і запиши, кого вважають справжнім туристом. Йди за напрямом стрілочки

Ман	се.	Хто	ним	бро
дрі	не	топ	ва	дя
вник —	бро	че,	хту	го
це	до	ла	зне	ю
той,	дям	ма	лить —	бу
хто	лю	є,	па	де.

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквою Д

D | D
Дн

д | д
да

ид

дн

да

ид

дн

- Перестав букви й склади, запиши слова, закінчи речення.

Дорога привела нас до другої за величиною річки України — ртДнісе — _____.

Назва річки означає «дкашви даво» — _____.

Наймальовничіша ділянка річки Дністер — ськийстровДні онкань — _____.

_____ е природною пам'яткою України.

- Склади й запиши прислів'я.
подужає, той, Дорогу, йде, хто.

- Склади й запиши назви риб, які водяться в річці Дністер.

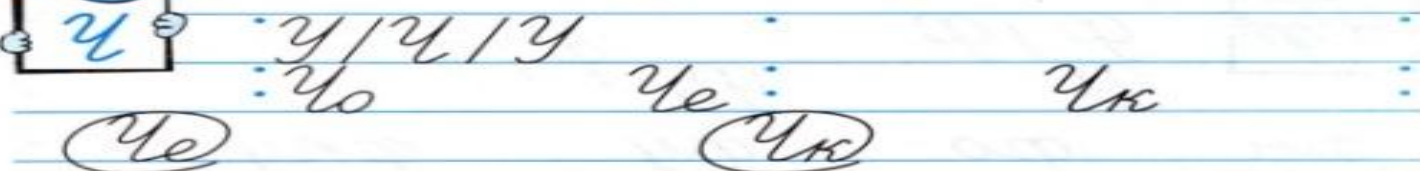
с в п е у р і

х д о д в а о

д у к с а к т

Мандрівка з буквою Ч

- Склади й запиши географічні назви.

Чорний – ий + е = _____

Чернігів – гів + вці = _____

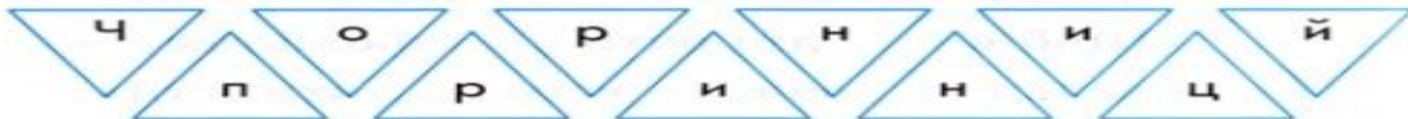
Чернівці – нівці + каси = _____

Червоний – ий + о + град = _____

- Впиши пропущені склади.

_____раїнські археологи знайшли уламки корабля на дні _____ного моря, які, як кажуть дослідники, можуть бути рештками британського судна, що затонуло під час Кримської війни у XIX столітті.

- Запиши назву цього корабля.

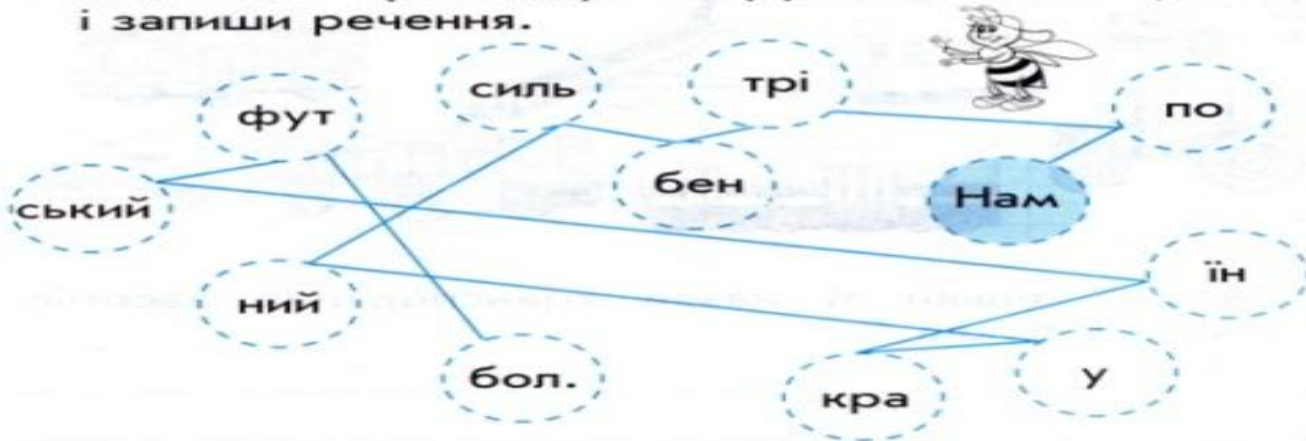

- Знайди та запиши всі «футбольні» слова.

ш	т	р	а	ф	н	и	й	ф
к	ф	і	н	а	л	в	с	і
ф	о	р	в	а	р	д	п	н
р	л	ф	а	н	а	т	л	т
ф	у	т	б	о	л	і	с	т

- Футболісти передавали м'яч один одному — давали пас. Прослідкуй за рухом м'яча, прочитай і запиши речення.

Мандрівка з буквою Т

Тт | м |
тп | вт | ім | то |
тп | вт | ім | то

- Розглянь малюнки. Запиши, як можна назвати всі предмети одним словом.

- Запиши тільки ті назви транспортних засобів, у яких є буква Т.

- Розглянь вагони поїзда. Розстав їх за номерами. За яким маршрутом рухається поїзд?

- Прочитай і запиши речення. Читай за напрямком руху годинникової стрілки.

о	ю	«	н	а	ф	т	у
д	м	и	й	с	в	о	с
о	о	т	р	у	с	є	я
в	д	т	к	у	к	ю	»
ю	і	р	о	р	а	м	.
о	в	ь	ц	е	в	і	
н	ь	л	а	р	е	н	

Експерсія у порт

Порт

Порт

no on cn

nl an ne

no on

- Яке чудове слово «порт»! Склади й запиши слова.

- Що ми бачили в порту?

Яке слово означають ці прапорці? Розшифруй за допомогою морської абетки (на с. 3) й запиши.

Панама — це назва держави.

Мандрівка до космосу

Handwriting practice on lined paper showing syllable combinations for the letter 'к':

Row 1: *К | К* *К | К*

Row 2: *Ки* *ко* *ке* *кл*

Row 3: *ік* *ку* *км*

Row 4: *КО* *КЕ* *КЛ*

- Склади й запиши «космічні» слова.

- Напиши, як можна ще назвати космічний корабель:

Космос – с + літ _____

- Прочитай, який напис побачив на зоряному небі інопланетянин Кзузк.

- Запиши це речення. Спробуй прочитати його з кінця. Що вийшло?

- Речення й слова, які однаково читаються в обох напрямках, називають **паліндромами**. Ось ще паліндроми (усі на К!). Запиши їх.

Повар на кораблі — _____

На городі росте овоч — _____

- Які слова Кзузк вимовляє неправильно? Запиши їх. Запам'ятай написання.

ляструка, тирквака, дзарукуку,
тивлекко, нербайком, байнком,
доррико, шеняки

- Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка до Умані

У | У

Ум Уж Уд Уа Уж

Ум Уд Уж

- Склади й запиши слова.

- Як ти вважаєш, чи це споріднені слова? Підкресли слова, які стосуються нашої мандрівки.
- Склади й запиши назви річок у місті Умань.

Камінь – інь + ' + янка = _____

Умань – ь + ка = _____

- Прочитай слова.

- Впиши ці слова в текст.

Умань — місто в Черкаській області на берегах річки _____ . Уманський парк « _____ » належить до семи чудес _____ .

Це одне з найкращих місць, створених людськими руками. Дивовижні пейзажі, екзотичні рослини, античні _____ , водойми, каскади, фонтани, кам'яні готи — все це можуть побачити _____ парку.

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквами Е і З

З/Е : ЗО : ЕМ : ЕМ : ЕМ :
 : Зо : ЕМ : ЕМ : ЕМ :
 (ЕМ) (ЕМ)

- Склади й запиши імена та назви.

- Здогадайся, про який вулкан йдеться. Назву вулкана запиши. Впиши пропущену букву.

атнЕ _____ — це найвищий та
 найактивніший вулкан _____ вропи.

Екскурсія на виставку динозаврів

g | b | g | b |
gu | ib |
bu | (bi) | br | bo | (gi)

- Перепустка до виставки. Склади й запиши слова. Запам'ятай їх написання.

тор, рек, ди _____

стра, де, ці, я, мон _____

метр, де, ци _____

- Склади й запиши назви динозаврів.

- Допиши слова в реченні, змінюючи їх.

1. Динозаври належать до викопних _____.
2. Ці тварини, найімовірніше, були предками _____.
3. Вони мали маленьку _____.
4. Довгі шиї були в _____.
5. Динозаври мали чудовий зір і добре бачили в _____.
6. Вони зникли з планети близько 65 _____ назад.

1. птахи
3. голова
5. темрява

2. плазуни
4. завроподи
6. мільйон, рік

- Роз'єднай слова і запиши речення:

Слово «динозаври» уперекладі з грецької означає «жахливі ящери».

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

ПН?

о.о.о.

В.Н.С.

О?Й

Екскурсія до зоопарку

ди ів з/в : :
 за зе зу : ву вр во

- Склади назви тварин з наведених словосполучень.

Зоологічний парк — *зоопарк*

землю рие — _____

має бурі зуби — _____

має дикий образ — _____

має кривий ніс — _____

- Склади й запиши одне з правил поведження в зоопарку.

во Су ро

ся ро за ня бо єть

ди хо ти за

за

ро го жу! о

Мандрівка з буквою Ю

Ю / Ю Ю / Ю
 юм юм юм
 Юм Юж Юр
 юм юм

- Склади й запиши слова.

- Знайди риму, склади віршик.

_____ (Добери імена на букву Ю).
 Люблять танцювати.
 І подобається їм
 Фарбой _____.

Екскурсія до незвичайного цирку

т ш : т і ш :
тр : ша :
шк шл :
шв ем : ше :

- Придбай квиток до цирку. Дізнайся, як називається цирк, до якого ми прийшли.

Цей цирк дає вистави в споруді у вигляді розбірної конструкції з брезентовою покрівлею. Його можна легко пересувати різними містами. Він називається _____.

- Забавки від клоуна Т. Розгадай ребуси, запиши слова.

Звога _____

Знога _____

Зтонн _____

- Запиши синоніми.

Путь, дорога, _____

Учень, _____

Поважний, поштивий, _____

- Запиши антоніми.

Повільно — _____

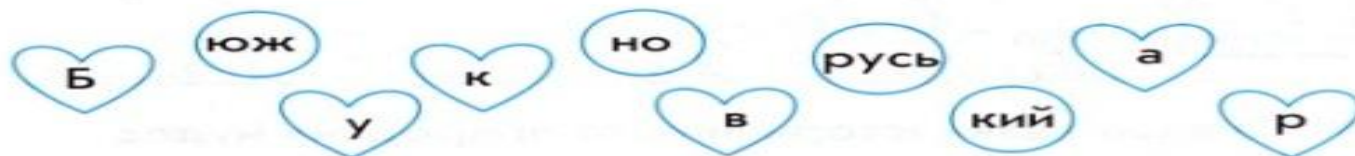
Дорогий — _____

Востанне — _____

- Збери речення, написане на кульках жонглерів. Запиши його.

- Дізнайся і запиши, як називається остання книжка Тараса Шевченка.

- Прочитай і запиши народне прислів'я з Букваря Т. Г. Шевченка.

З	ж	ш	щ	ь	—	т	і	л	т	у
б	е	ю	н	т	а	б	ь	ь	м	
р	н	к	е	у	в	и	ш	с	й	
е	х	м	м	р	і	р	е	н	е	

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквою Х

С / Х / с / х
Хо Хе Ха

- Запиши назви історичних та природних чудес України.

Хор		ти		ця
Хо	Хер	тин	со	ська
нес	фор		Тав	те
	рій	ця	ський	

- Впиши слова у вірш.

Хортиця шумить-вирує,
Гамір день і ніч.
На острові на _____
Запорозька _____

Хортиця
Січ

- Склади й запиши слова.

7 2 4 5 6 3 1

аоугврХ

_____ — військовий прапор
кошового отамана Запорозької Січі.

2 4 1 3 5

ікСро

_____ Іван — його обирали
кошовим отаманом Запорозької Січі найбільшу
кількість разів.

8 2 6 5 4 3 7 1

йожнуриХ

_____ — прапорносець.

9 10 11 4 5 6 7 8 1 2 3

никактерХар

_____ — воїн-маг на За-
порозькій Січі, який займався не лише ворожин-
ням, але й лікуванням поранених козаків.

- Склади й запиши прислів'я. Читай за напрямом стрілок.

Х б т о д о з ь к д а
і л в а к а ц а і а .

Мандрівка до Д. Г. Білоуса

Ю І Б І Ю
Д Д
бу бу об уо
би бу

- Склади й запиши речення.

Д. Г. Білоус —	український	поет,	перекладач,	автор	багатьох	книжок	для дітей.
----------------	-------------	-------	-------------	-------	----------	--------	------------

- Склади монограму Д. Г. Білоуса.

- Спиши назви книжок Д. Білоуса про мову. Намагайся розмістити свій запис в одному рядку!

Диво калинове. Чари барвінкові.

- Відгадай загадки, які написав Д. Білоус. Запиши відгадки.

В країни букву Я з боків відкину, —
й помітить зміну враз дитина кожна:
країна перетвориться в тварину,
що нам на ній і покататись можна.

Що це таке? _____

Слово це — старовинна будова
з гостряками мурованих веж.
Щойно зміниш ти наголос слова —
цим одразу будову замкнеш.

Що це за слово? _____

ЯКИЙ КОШИК У КУЦІ?

На цей раз буде загадка простою:
берем звичайне слово з двох складів —
зелений куц, який цвіте весною,
назад читаем — кошик для грибів.

Що це за слово? _____

Мандрівка до В. З. Нестайка

Н	н	Н	н	Н	н
Не	нь	ан			

- Запиши назву твору В. З. Нестайка. Намагайся розмістити свій запис тільки в одному рядку.
Незвичайні пригоди в лісовій школі.

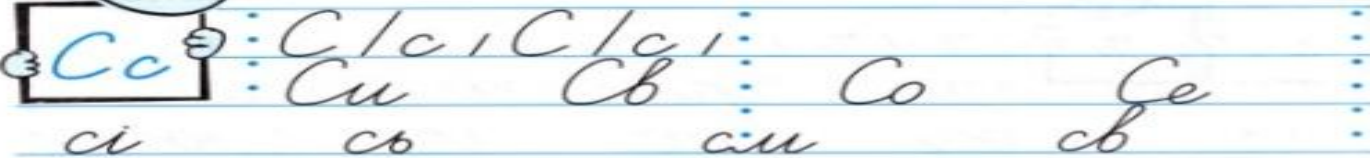
- Склади й запиши імена героїв книг В. З. Нестайка.
⁴ля, ¹Тра, ³то, ²та — _____
²ся¹Ко хань⁴Ву³ — _____
³мір, ¹Ча, ²со — _____
⁴ло, ¹Ле, ³ри, ²да — ²ран, ¹Ду, ³дас — _____

- Розплутай віршик. Читай за напрямком руху годинникової стрілки.

ч	о	м	у	—	с	а	м
и	м	у	—	с	а	м	о
р	і	ї	п	о	т	р	м
П	р	м	о	ж	н	і	у
!	М	е	М	р	а	б	!
и	!	н	ї	і	к	н	
т	и	т	и	п	у	о	
и	н	с	й	і	д	з	

Мандрівка з буквою С

- Склади й запиши назви озер України.
Світіння – іння + язь _____
Синенький – нький + вир _____
Слов'янин – ин + ські _____
- Дізнайся і запиши відповіді на запитання. У цьому тобі допоможуть склади та букви, написані в озерках. (Читай спочатку у великих, потім у менших за розміром.)
 1. Кого нагадує озеро Світязь з літака?

2. Як називають озеро Синевир?

3. Що видобувають у Слов'янських озерах?

Ма

МОНТ

КО

О

Мор

ЛЬ

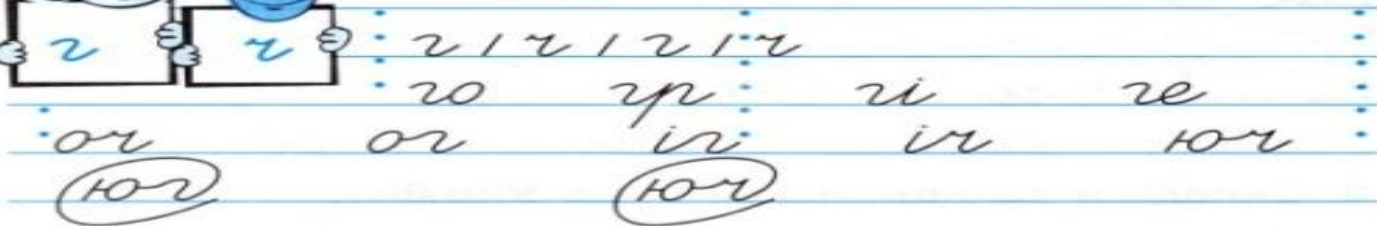
С

СЬКЕ

І

Мандрівка з буквами г та ч

- Дізнайся, куди ми прийшли на екскурсію.

метеоролог + і + чна = _____
станція

- Склади й запиши слова — назви приладів.

терм
бар
гігр
анем

о + метр

для вимірювання: _____

температури _____

тиску _____

вологості повітря _____

швидкості вітру _____

- Як називається прилад для вимірювання напрямку вітру? _____

- Дізнайся, яке природне явище зафіксували метеорологи.

Атмосферне явище, пов'язане з електричними розрядами в хмарах. Супроводжується блискавкою та громом. Це _____.

- Утвори й запиши іменники.

Грозивий — _____

Градоносний — _____

Блискавичний — _____

Гриміти — _____

- Роз'єднай слова. Прочитай і запиши одне з правил поведження під час грози.

Уникайте дерев, що окремістають.

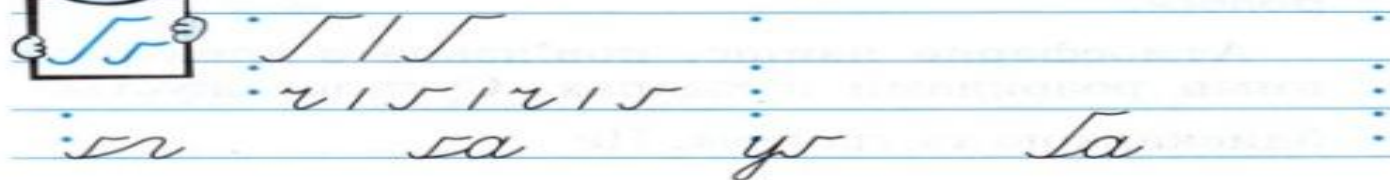

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквою Г

- Знайди й запиши всі слова з літерою Г.

- Запиши синоніми до слів.

Санки, санчата — _____

Хазяїн, господар — _____

В'язниця, тюрма, неволя — _____

Чемний, ввічливий — _____

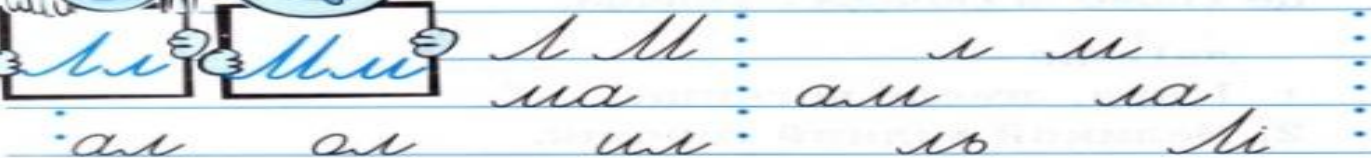
Китиця, кетяг — _____

- Роз'єднай слова і запиши скоромовку.
Гавапроґавилаґавеня.

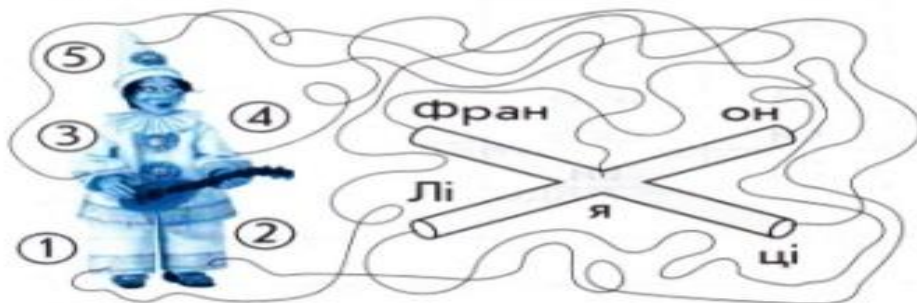

Екскурсія до музею маріонеток

- Запиши, як називається заклад, що збирає, вивчає, виставляє для огляду та зберігає твори мистецтва, пам'ятки історії, колекції тощо.

- Дізнайся та запиши, де знаходиться музей маріонеток.

- Склади афішу театру ляльок. Допиши назви вистав.

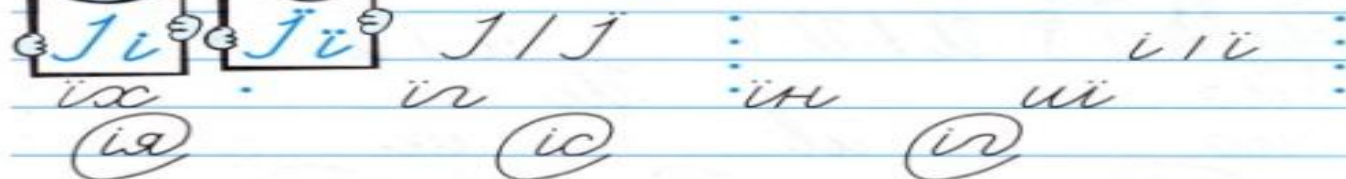
Івасик-_____

Фарбований _____

Дикі _____

Мандрівка з буквами І та Ї

- Утвори й запиши нові слова.

Іграшка – а + ов + ий = _____

Іграшка + р = _____

- Утвори й запиши нові слова.

- Зміни слова, допиши речення.

_____ музей _____
має _____
(близько 10-ти тисяч). Музей знаходиться у _____

Національна, іграшка, Україна,
унікальна, колекція, місто, Київ.

Мандрівка з буквами Й та и

Йо / йо и / йи и / йи
 Йо йо ив ис
 (ий) (ю) (йе)

- Утвори й запиши нові слова.

- Перетвори іменники на прикметники чоловічого роду.

Сніг — _____
 Холод — _____
 Мороз — _____
 Вітер — _____
 Поле — _____

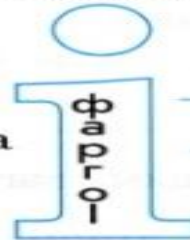

- Розшифруй слова й запиши перше речення.

двоюрисна скеля-стіна неподалік від Ялти.

Біля її підніжжя — печера

- Утвори прізвища від слів.

Соловей — _____

Воробей — _____

- Розшифруй і запиши, як називається:

місто і порт в Японії — нагоЙо^{2 3 1} — _____;

місто і порт в Кореї — суЙо^{2 1} _____;

звір, який живе в Америці — йтоок^{3 5 4 2 1} _____.

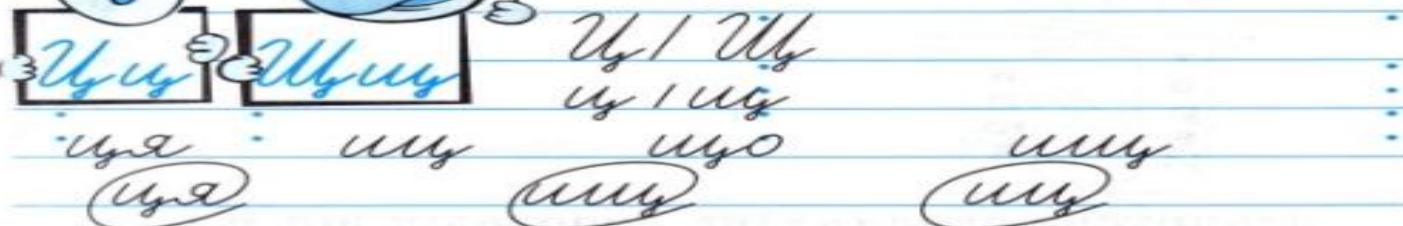

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

Мандрівка з буквами Ц та Щ

- Допиши речення.

Кругла будівля з ареною і трибунами для глядачів — _____.

- Відгадай загадки, запиши відгадки.

— Гей ви, друзі-циркачі,
Краща вправа — це м'ячі.
За вірець я вам тепер, —

Нахвалявся цей _____.

— Без м'яча, веселим словом

Я розважу, — каже _____.

— Леву м'ячик? Ти пробач, —

Промовля _____.

— Гирі кращі за м'ячі, —

Так вважають _____.

- Прочитай і запиши слова, з якими працював фокусник.

Сини-
крини-
молоди-
тростяни-
блискави-
вули-

ЦЯ

ЩО

дня
разу
духу
весни
вечора
літа
осені

Перший кам'яний цирк у Києві було збудовано понад сто років тому.

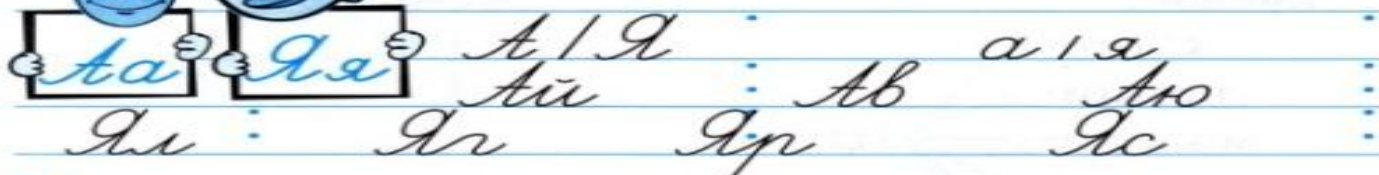

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

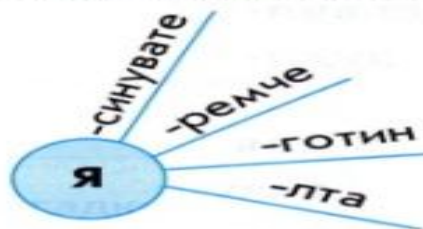

Мандрівка з буквами А та Я

- Склади й запиши назви географічних місць України.

- Найвища вершина Європи — гора Ельбрус. Розгадай і запиши, як називали цю гору різні народи.

1. Перси називали її _____ — висока гора.
2. Грузини — _____ — грива снігу.
3. Кабардинці — _____ — та, що приносить щастя.

Мандрівка з буквами Є, Ж

Є Єє Ж Жжю Є Ж є жю
Єю Жа
жу жу ує

- Запиши, як називають казкового птаха зі сліпуче виблискуючим, золотавим, мов жар, пір'ям.

- Прочитай і запиши речення, написане на крилах птаха.

Розфарбуй квітки з правилами, яких ти завжди дотримуєшся.

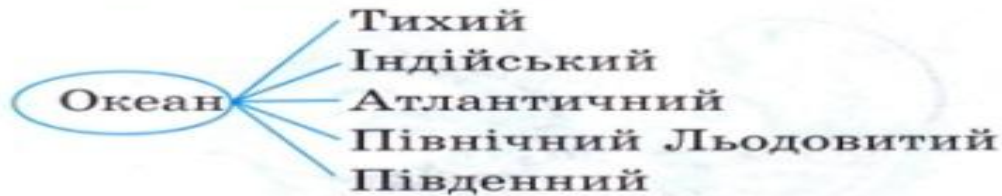
Мандрівка з буквами О, е, ь

О о е е ь ь

ою мо ьо ое

юо ео ою

- Запиши назви океанів.

- Дізнайся староруську назву Світового океану.

Перше слово складається з двох перших складів слів **могутній** і **рептилія**; друге слово складається з першого складу слова **око**, другого складу слова **макіяж**; останнє слово — ім'я **Ян**.